

Komplettering av
*“Naturvärdesinventering av
Almön, Tjörns kommun 2011”*

2012-07-03

Datum: 2012-07-03

Beställare: Tjörns Kommun genom Radar AB

Projektledare: Kristina Kvamme, Calluna AB (kristina.kvamme@calluna.se)

Naturinventeringar: Jakob Sörensen, Calluna AB (jakob.sorensen@calluna.se)

Foto: Jakob Sörensen om inget annat står

Kartor: Christoph Kircher, Calluna AB (christoph.kircher@calluna.se)

Karttillstånd: Tjörns kommun

Interngranskning: Håkan Andersson, Calluna AB (hakan.andersson@calluna.se)

Kristina Kvamme, Calluna AB (kristina.kvamme@calluna.se)

Konsultens interna projektnamn: MJI0022c Tjörn Almön NVI dp 2011

Sammanfattning

Tjörns kommun arbetar med att ta fram en detaljplan för bostadsbebyggelse på Almön i kommuns östra del. I detta arbete har två ytor för exploatering tillkommit sedan "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011" (figur 1). Calluna AB fick sommaren 2012 uppdraget att genomföra naturvärdesinventering vid dessa områden samt återbesöka område 1.

I de nya ytorna för eventuell exploatering har ett område klassat att ha "naturvärde". Hänsyn till detta område bör tas i vidare arbete med detaljplanen. Naturvärden är knutna till det äldre, olikåldriga trädskiktet av al. Självgallringen som sker i området skapar död ved både i stående och liggande form. Vidare naturvärden vedsvampar och det rinnande vattnet som skapar blöta och fuktiga miljöer. I främst alar förekommer både bohål och spår efter födosökande hackspettar. I området förekommer signalarten strutbräken.

De mycket höga naturvärdena i område 1 från "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011" har förstärkts genom identifiering av ett antal signalarter och typiska arter. Detta område genomgår dock en igenväxningsfas som missgynnar floran och inte minst den mycket skyddsvärda västkustrosen. Det rekommenderas därför att område i vidare arbete restaureras och sköts samt att området inte exploateras.

Ytan "Kallbadhus m.m." har inventerats men bedöms inte att ha något naturvärde enligt metodiken i bilaga 1.

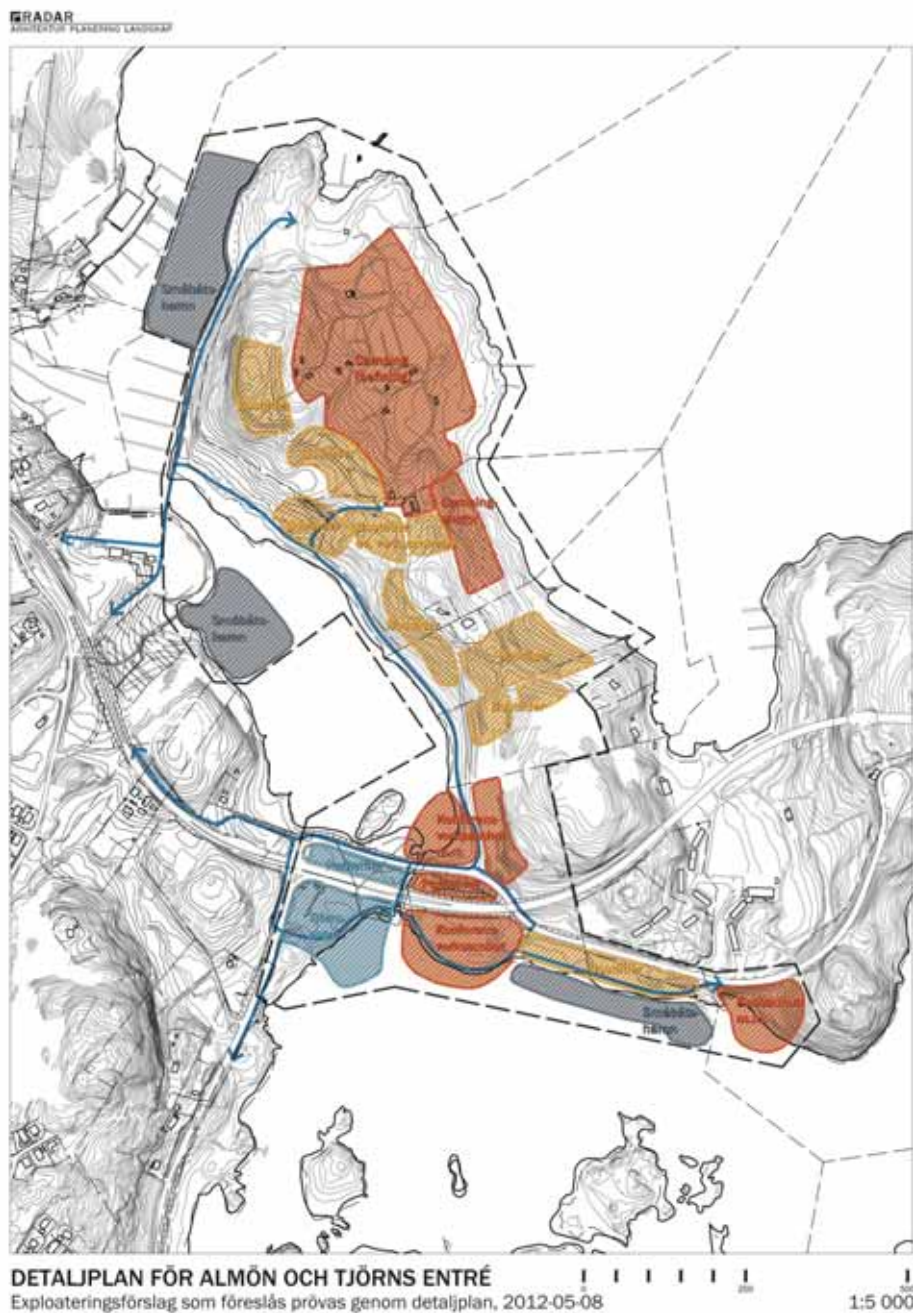
Innehåll

Sammanfattning	3
Innehåll	5
1. Inledning.....	6
1.1 Uppdraget	6
2. Metodik	7
3. Resultat.....	7
3.1 Nya ytor för exploatering	7
3.2 Återbesök i område 1.....	9
4. Slutsatser.....	11
5. Referenser	12
Bilaga 1, Metodbeskrivning, NVI.....	13
Bilaga 2, Översiktskarta	15

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Tjörns kommun arbetar med att ta fram en detaljplan för bostadsbebyggelse på Almön i kommuns östra del. I detta arbete har två ytor för exploatering tillkommit sedan "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011", ett område i anslutning till det mellersta området för småbåtshamn i västra delen av lagunen samt ett område för kallbadhus på södra delen av Almön (figur 1). Calluna AB fick sommaren 2012 uppdraget att genomföra naturvärdesinventering vid dessa områden samt återbesöka område 1 (figur 2)

Figur 1. Inventeringsområdet med planerade exploateringar. Områden för inventering i denna rapport gäller landmiljön vid "småbåtshamn" i väst och "kallbadhus m.m." i sydöst. Karttillstånd, Radar AB.

2. Metodik

Metoden Naturvärdesinventering (NVI) har använts för att identifiera värdefull natur i området. Denna metod är mer utförligt beskriven i bilaga 1.

Även tidigare kända fynd av arter och skyddade områden tas med i värderingen. Källor som används är bl.a. Skogsstyrelsens inventeringar, Jordbruksverkets äng- och betesinventering och utdrag från Artdatabanken.

Klassningen är indelad i 4 klasser: Klass 1, "mycket högt naturvärde", Klass 2 "högt naturvärde", Klass 3 "naturvärde" samt Klass 4 "visst naturvärde". Dessutom identifieras punktojekt med "särskild hänsyn".

3. Resultat

3.1 Nya ytor för exploatering

Resultatet redovisas i figur 2 nedan samt i en större karta i bilaga 2. Vidare finns i bilaga 3 en beskrivning över områden med naturvärden. Efter "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011" har ett nytt klassat område tillkommit och det rör sig om en alskog vid planerat småbåtshamn i väst. Denna har klassats att ha "naturvärde".

Figur 2. Inventeringsområdet med klassade områden

15. Alskog

Naturvärdesklass 3 – Naturvärde

Naturvärden: Naturvärden är knutna till det äldre, olikåldriga trädskiktet av al och självgallringen som sker i området (figur 3). Denna självgallring skapar död ved främst av klenare slag och både i stående och liggande form. Det förekommer inslag av vedsvampar i området och det rinnande vattnet skapar blöta och fuktiga miljöer som är en förutsättning för till exempel mollusker. Miljön är lämplig för hackspettar och spår efter dessa förekommer främst på al där både bo/hackhål och spår efter födosök förekommer. I området förekommer signalarten strutbräken.

Figur 3 Område 15 med ett olikåldrigt trädskikt av al

Beskrivning: Mindre alsumpskog som fortsätter utanför inventeringsområdet. Området har minskat i area eftersom en ifyllning och avverkning har skett strax norr om området. Trädskiktet är olikåldrigt och flerskiktat där det översta skiktet domineras av al med en medelålder på ca 70-80 år och stamdiameter uppemot 40-50 cm. I övriga trädskikt förekommer björk, asp och rönn. Utöver lövsly förekommer slån, vinbär, hallon och brakved i buskskiktet. Markskiktet består främst av harrsyra, träjon och ranunkelväxter. Botten skiktet är friskt till fuktigt och domineras av markmossor som bland annat ros-mossor och vitmossor. I områdets norra del rinner ett mindre vattendrag och här finns också en stengärdsgård.

Trolig exploateringsyta vid "kallbadhus mm" har inventerats men bedöms inte att ha något naturvärde enligt metodiken i bilaga 1. Det förekommer dock mycket tät buskage utmed väg och fast västkustros inte identifierades kan det inte uteslutas att denna finns med tanke på det mycket svårinventerade buskaget. Skulle denna finnas skulle detta påverka bedömningen.

3.2 Återbesök i område 1

Område 1 från "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011" har undersökts närmare med fokus på kärlväxter. Förutom typiska arter för gräsmarker och igenväxt mark identifierades följande 17 arter.

Art	Signalart	Typisk art
Backnejlika	X	X
Havssälting	X	X
Darrgräs	X	X
Stagg	X	X
Trift	X	X
Blodrot		X
Gul fetknopp		X
Gulkämpar		X
Gökärt		X
Strandkrypa		X
Teveronika		
Svartkämpar		
Rotfibbla		
Käringtand		
Gåsört		
Gråfibbla		
Förgätmigej		

Tabell 1 I område 1 förekommer 5 signalarter samt 10 typiska arter

Signalarter av kärlväxter i ängs- och betesmarker indikera oftast hur bra hävdat dessa marker är. Område 1 har tidigare varit betat samt betydligt öppnare och arterna i tabell 1 är troligen en rest efter en betesanpassad flora som finns kvar efter att betet har upphört. Förekomsten av signalarter i området bedöms som god men området uppvisar tecken på att växa igen vilket kan missgynna kärlväxtfloran och därmed signalarterna.

Typiska arter förekommer i arbetet med Natura 2000-områden där ett antal arter beroende på naturtyp har tagits fram. Dessa arter skall beskriva och vägleda om vilken kvalitet och status en viss naturtyp har. Typiska arter brukar inte ställa lika höga krav som signalarter och förekommer därför ofta i ett högre antal. De naturtyper som passar in på område 1 är:

- 6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen.
- 1330 Salta strandängar

Den förstnämnda är prioriterad naturtyp enligt Natura 2000 och naturtypen därmed hög prioritet inom EU (Länsstyrelsen 2012-07-02)

Övriga arter som syns i tabell 1 har lägre krav på skötsel och hävd än typiska arter och signalarter, men har högre krav än mycket vanliga arter samt arter för igenväxta marker. Arter som förekommer i området och indikerar att en igenväxning pågår är hundkex och brännässlor.

De mycket höga naturvärden i område 1 har med denna inventering förstärkts. Dessutom gör det sammanhängande området samt förutsättningarna för vidare arbete med västkustrosen och en ökning i antal samt förbättring av denna att det rekommenderas att hela området avhändas från att exploateras.

Sedan tidigare har den mycket skyddsvärda västkustrosen sitt lokala utbredningscentrum för sin lokala utbredning i detta område. För att bevara och skapa en framtid för denna art samt den i övrigt intressanta floran, är område 1 i stort behov av restaurering och rätt skötsel, vilket rekommenderas starkt. Vidare rekommenderas också att inte exploatera området, främst på grund av förekomst av den sällsynta västkustrosen. Vidare kan detta område med rätt skötsel dessutom öka sitt värde ur rekreationssynpunkt.

4. Slutsatser

I de nya ytorna för eventuell exploatering har ett område bedömts ha "naturvärde". Hänsyn till detta område skall tas i vidare arbete med detaljplanen.

De mycket höga naturvärden i område 1 från "Naturvärdesinventering av Almön, Tjörns kommun 2011" har förstärkts genom identifiering av ett antal signalarter och typiska arter. Detta område genomgår dock en igenväxningsfas som missgynnar floran, inte minst den mycket skyddsvärda västkustrosen.

Det rekommenderas att område 1 bör restaureras och skötas samt att ingen exploatering sker i området.

5. Referenser

ArtDatabanken 2011. Utdrag från Artdatabanken per mail gällande rödlistade arter i området.

Artskyddsförordningen 2007. "Svensk författningssamling" SFS 2007:845, 2007, Vällingby.

Egriell, N 2008. "Naturvårdsprogram för Tjörns kommun" Niklas Egriell med flera GF konsult AB samt Tjörns Kommun.

Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 – The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Kuylenstierna, J. 2011. Västkustros i Halland och Västergötland. – Svensk Bot. Tidskr. 105: 139-145.

Ljungstrand E. 1995. Artfaktablad, "Rosa elliptica ssp. Inodora, Västkustros", Rev. Margareta Edqvist 2006. ArtDatabanken, SLU 2010-01-19.

Länsstyrelsen 2011. Tittarskåp. <http://www.gis.lst.se/lanskartor/htm/viewer.asp>

Länsstyrelsen 2012-07-02.

<http://www.lansstyrelsen.se/kalmar/SiteCollectionDocuments/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/natura2000/Natura2000naturtyper.pdf>

Molander, O. 2011, I. Västkustros i Bohuslän. – Svensk Bot. Tidskr. 106 *in red.*

Molander, O. 2011, II. "Västkustros på Almön, del I, rapport med inventeringsresultat och diskussion om förutsättningar för bevarande" 2011

Molander, O. 2011, III. "Västkustros på Almön, del II, rapport från kompletterande inventering i östra och södra delen av aktuellt planområde 15/10 2011" 2011

Nitare, J. 2000; "Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog." Skogsstyrelsen, Jönköping.

Skogsstyrelsen 2012. Skogens pärlor www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor

Tjörns kommun 2008. "Naturvårdsprogram Del II: Program", Tjörn Juni 2008

Riksantikvarieämbetet. 2012. Fornsök. www.fmis.raa.se

Bilaga 1, Metodbeskrivning, NVI

Naturvärdesinventering (NVI) används när mark skall tas i anspråk i samband med olika typer av exploatering.

NVI bygger på nationella inventeringsmetoder som nyckelbiotopsinventeringen och ängs- och betesinventeringen. Dessa båda inventeringar har också arbetats in i NVI. Inventering enligt NVI kräver gedigen grundutbildning i naturvård, utbildning i NVI och erfarenhet från andra naturvårdsinventeringar och naturvärdesklassning.

Naturvärdesklassningen är gemensam för alla områden. Grunden i naturvärdesklassningen utgår från bedömning av ekologisk funktionalitet i respektive objekt. En fyrgradig skala används (se nedan), samt en kategori där särskild hänsyn bör tas. Klassningen är oberoende av vilken påverkan som blir på området. Detta vägs in senare i processen i och med eventuell konsekvensbedömningen.

Klass NVI	Intresse	Naturvärdeskriterier för klass i NVI	Rekommendation exploatering
Mycket Högt naturvärde	Riksintresse (nationellt intresse) eller Länsintresse	Området har de viktigaste huvudkomponenter för ekologisk funktionalitet intakta. Signalarter/indikatorarter för naturtypen ska finnas. Ofta fyndplats för rödlistade arter. Värdekomponenter som skapar artrikedom och variation i området förhöjer värdet på området.	Alla områden klassade till mycket högt naturvärde är känsliga för ingrepp och ska ej exploateras.
Högt naturvärde	Kommunalt intresse	Området har någon eller några av de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet kvar men inte alla. Signalarter/indikatorarter för naturtypen finns i någon del av objektet. Många värdekomponenter som skapar variation och artrikedom kan ersätta förekomsten av flera huvudkomponenter. Landskapsekologiskt värdefulla områden i värdetrakter för en viss naturtyp kan klassas till högt naturvärde.	Vissa områden i den här klassen bör ej exploateras. Vissa områden kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas.
Naturvärde (Framtidsvärde)	Lokalt intresse	Området saknar de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet men har flera värdekomponenter intakta som gör området artrikt och/eller variationsrikt. Området kan sakna de viktigaste huvudkomponenterna för ekologisk funktionalitet men har stor potential att utveckla dem	Vissa områden kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas. Vissa områden kan exploateras utan förlust av större naturvärden men de bör i möjligaste mån undvikas.

		inom 30-50 år.	
Visst naturvärde	Lokalt intresse	Området har vissa förhöjda värden för miljöer som är viktiga i det aktuella spridningssambandet	Vissa områden kan vara möjliga att göra intrång i om stor hänsyn visas till den spridningsfunktionen.
Utan specifika naturvärden	Vardags-landskap	Objekt som bedömts sakna annat än allmänna värden har inte tilldelats någon klass. Ekologisk funktionalitet saknas.	Det finns små eller inga hinder för att exploatera miljön.

Hur går det till?

FÄLTBESÖKET

Vid fältbesöket avgränsas objekten, de beskrivs och får en preliminär naturvärdesklass. Objekt som bedöms ha högre naturvärden inventeras noggrannare. Objekten fotodokumenteras. I fält eftersöks s.k. *huvudkomponenter* för olika miljöer t.ex. gammal skog med karaktärer som berättar att den har utvecklats fritt under en längre tid eller en betesmark med en lång historia som naturlig fodermark.

Detta kompletteras med att eftersöka *värdekomponenter* som bidrar till artrikedom och variation i ett område. Exempel på värdekomponenter är källflöden, döda och döende träd, vattensamlingar eller grova ädellövträd. Förekomst av s.k. signalarter (i skog), s.k. indikatorarter (i äng och bete) och rödlistade arter (artdatabanken) noteras och vägs in i naturvärdesbedömningen och klassningen.

NATURVÄRDESBEDÖMNING

Naturvärdena i objektet beskrivs i text och naturvärdesbedömningen görs utifrån insamlade data vid fältbesöket. Motivet till naturvärdesklassningen redovisas i objektsbeskrivningen. Landskapsekologiska funktioner beaktas och vägs in i naturvärdet när det kan påvisas. Ligger området i en identifierad värdefull omgivning med flera objekt med samma naturtyp inom ett begränsat område ökar naturvärdet på området.

BESKRIVNING

Objektet ges en detaljerad beskrivning i text och eventuella ingående delområden redovisas. Områdets övergripande karaktär, trädskikt, buskskikt, fältskikt och bottenkikt beskrivs. Artsammansättning, vegetationstyper och speciella arter samt speciella strukturer lyfts fram. Landskapsekologiska samband, kontinuitetsaspekter, graden av negativ påverkan på området, geologiska och hydrologiska faktorer beskrivs också.

Bilaga 2, Översiktskarta

Översiktskarta över klassade områden, samt särskilda hänsyn.

Calluna AB

Linköpings Slott 582 28 Linköping
www.calluna.se, info@calluna.se
Telefon: 013-12 25 75. Fax: 013-12 65 95